

MINISTÈRE DE L'AGRICULTURE

DE L'ALIMENTATION ET DE LA VITICULTURE

Info-Versammlung Duerfentwécklung 2023-2027

Housen, 16.04.2024

Schous, 22.04.2024

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Begréissung

**Monsieur le
Bourgmestre
Lucien Brosius**

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Begréissung

**GEMENG
PARC HOUSEN**

**Här
Buergermeeschter
Romain Wester**

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Introduction

**Madame Minister
Martine Hansen**

©Liz Hacken

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Duerfentwécklung 2023-2027

Françoise Bonert
Jenna Feller

©Liz Hacken

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Réckbléck

©Liz Hacken

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

UFANK AN ZILER

zënter 1989: Departement vun der ländlecher
Entwécklung am MA

Ziler:

- gläichwäerteg Liewensqualität an Déngschtleschtungen an de ländleche
Regiounen fir **liewenswäert an attraktiv Dierfer** ze halen resp. ze stäerken
- **Diversifikatioun vun der ländlecher Ekonomie** mat héichwäertegen an
adaptéierten Aarbechtsplazen

INSTRUMENTER

- **Förderprogrammer fir ländlech Entwécklung**

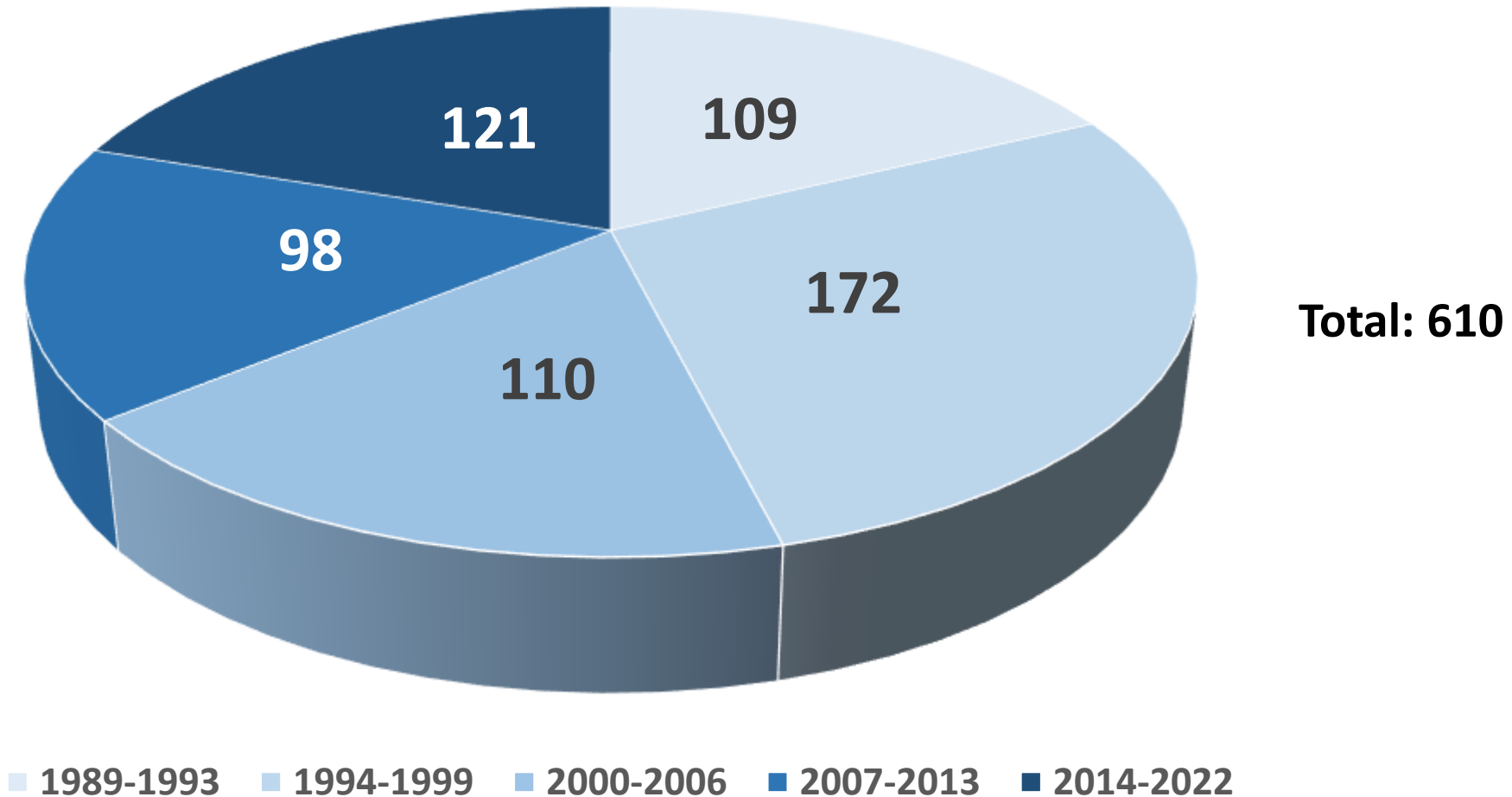
- PDZR 89-93: **6** Stauséigemengen (3.400 Awunner)
- Objectif 5b 94-99: **30** Nord-Gemengen (30.000 Awunner)
- PDR 00-06: **112** vun 118 Gemengen (268.500 Awunner)
- PDR 07-13: **103** vun 116 Gemengen (244.000 Awunner)
- Titre 3 vum Agrargesetz 14-22: **76** vun 105 Gemengen (210.500 Awunner)
- Duerfentwécklung 23-27: **79** vun 100 Gemengen (274.000 Awunner)

- **Europäesch LEADER-Initiativ zënter 1991**

- **Europäeschen Duerferneierungspräis 1990 (all 2 Joer)**

- **PDC (Gemengenentwécklungspläng) bis 2022**

ZUEL VUN DE PROJETEN AM DÉVELOPPEMENT RURAL

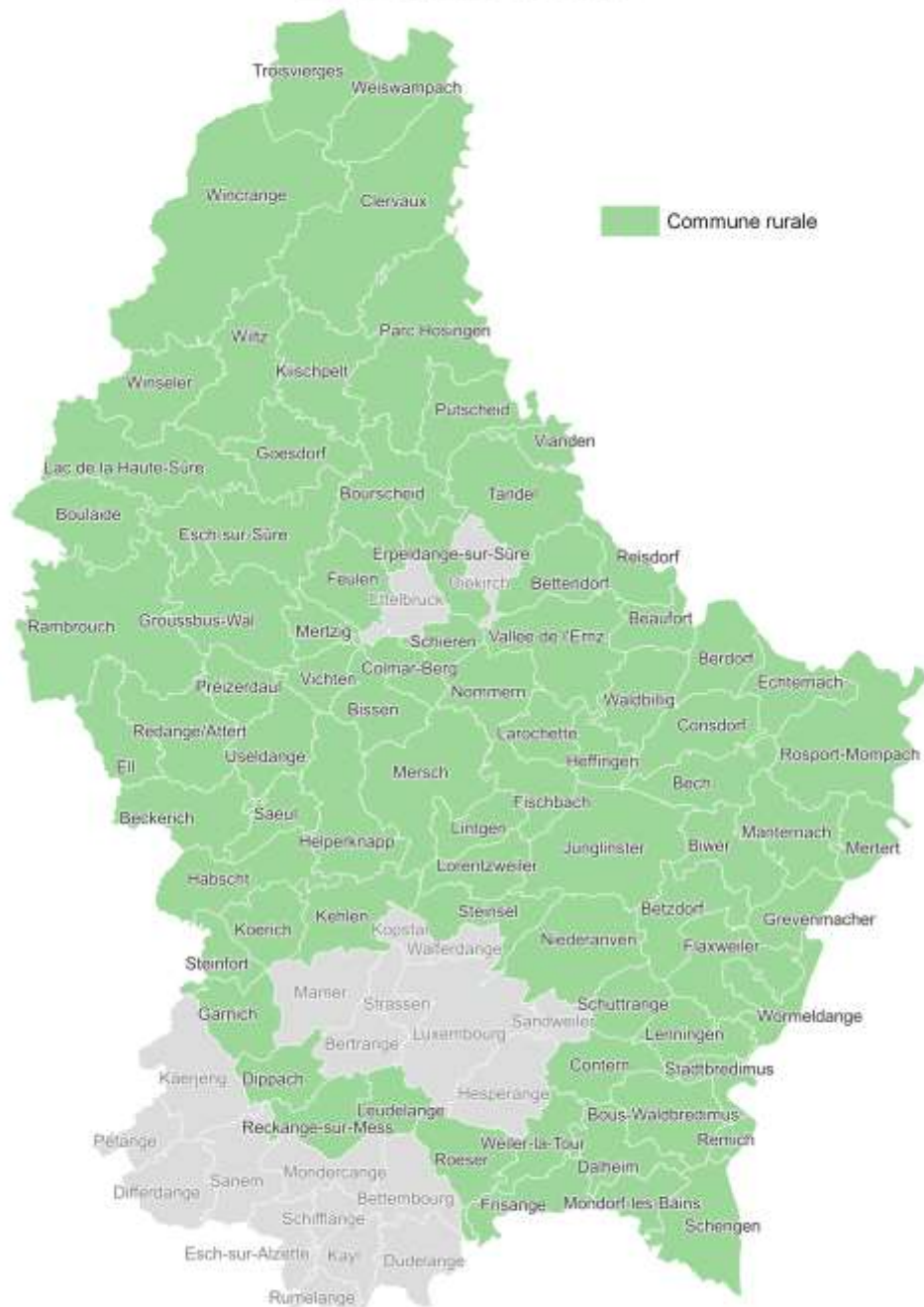
Moosnamen 2023-2027

©Liz Hacken

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Communes rurales

LÄNDLECH GEMENGEN

79 vun 100 Gemenge si ländlech

Biergerbedelegungsjrojeten

Grondversuerung
vun der
Landbevölkerung

Fräizäit-, Kultur- an
Tourismusinfrastrukturen
an -richtungen

Gefierer fir
d'Vermaartung vu
landwirtschaftleche
Produker

DUERFENTWÉCKLUNG 8 Moosnamen

Konservéieren an
Opwäerte vum
Kultur- an
Naturierwen

Nohalteg sozio-
ekonomesch
Aktivitéiten

Infrastrukturen am
Kontext vun der
Vermaartung vu
regionale Produkter

Berodung a
Weiderbildung am
Kontext vun der
Duerfentwécklung

Kreatioun vu
pädagogeschen
Empfangsstrukturen
vun aktiven Baueren a
Mikro-Entreprises

Salle de fêtes à Troine, Commune Wincrange, 2014-2022

©ASTA Diekirch

Grondversuergung vun der Landbevëlkerung

Art. 82

Zil

Verbesserung vun der
Liewensqualität am ländleche Raum
duerch finanziell Ënnerstëtzung vu
soziokulturellen a
sozioekonomeschen Projeten an den
Dierfer

Finanzéierbar Moosnamen

- Erhalt, Ëmsetzung a Schafung vu multifunktionalen Treffpunkten a Veräinszentren
- lokal Kompetenzzentren fir fachlech Weiderbildungen oder fir Initiativen am Beräich Kultur, Konschthandwierk, Fräizäit an Erhuelung
- Schafung vun Empfangs- a Betreuungsariichtungen fir Kanner
- Mobilitéitsstudien

NEI

Erhalt a Schafung vu Restauranten oder Caféen als Duerftreffpunkt

Promenade de la Moselle, Grevenmacher, 2014-2022

©Ville de Grevenmacher

Fräizäit-, Kultur- a Tourismusinfrastrukturen an -ariichtungen

Art.83

Zil

Opwärtung a Schafung vun
ëffentlechen Infrastrukturen am
Beräich Tourismus, Kultur a Fräizäit
souwéi Renovatioun a Schafung vun
touristesche Wunnengen beim aktive
Bauer, Wënzer a Gäertner.

Finanzéierbar Moosnamen

- Fräizäit- an Erhuelungsinfrastrukturen
- Méi einfach a besser ugepassten Zougang zu Naturraim a Kultursitten
- Uleeën an Opwäerten vu Themen- a Léierweeër
- Ënnerstëtzung vu Servicer a Produkter aus dem Beräich Fräizäit an Tourismus
- Lokal Informatiouns- an Dokumentatiounscentren
- Thematesch Ausstellungen
- Ländlech Muséeën
- Einheetlech Beschëlderung vun Attraktiounen a Wanderweeër
- Empfangs- a Begleetstrukture fir Visiteuren
- Spezifesch Equipementer am Fräizäit- an Tourismusberäich fir PMR
- Kompetenzentwécklung vu lokalen Acteuren

NEI

Vakanzewunnengen beim aktive Bauer

Gemengen

Gemengengesyndikater

All Persoun

Aktiv Baueren

Jardin du monastère de Peppange, Commune Roeser, 2014-2022

©ASTA Grevenmacher

Erhalen a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine

Art.84

Zil

Erhalen a Verbessere vum kulturellen
an natierleche Patrimoine an den
Dierfer a vun de Kulturlandschaften

Finanzéierbar Moosnamen

- ■ Begréngung vun öffentleche Raim
- ■ Opwärtung, Schutz a Bewirtschaftung vun Naturraim, Kulturlandschaften an Eenzelstrukturen
- ■ Erhalen an Opwärtung vun Iwwergangsberäicher zwëschent Dierfer an oppene Landschaften
- ■ Gestaltung an Opwärtung vun öffentleche Plazen an Duerftreffpunkten
- ■ Erhalen an Opwärtung vu bestoender duerftypescher Bausubstanz, vu Monumenter a lokalem Kulturierwen.

Ferme pédagogique Duhr-Merges à Niederdonven, 2014-2022

©Duhr-Merges

Schafung vu pädagogeschen Empfangsstrukturen vu Bauern a Mikro-Entreprisesen

Art.85

Zil

Ënnerstëtzung vun net-
landwirtschaftlechen Aktivitéiten fir
aktiv Baueren a Mikro-Entreprisesen
am Beräich vum lokalen Handwierk
an der Konscht, mam Zil zousätzlecht
Akommes ze generéieren.

Finanzéierbar Moosnamen

== Pädagogesch Empfangsstrukturen an Aktivitéiten op Bauerenhäff oder an Handwierksbetriber

©LAG Lëtzebuenger West

Berodung a Weiderbildung am Kontext vun der Duerfentwécklung

Art.86

Zil

Déi berufflech Qualifikatioun vu lokalen Acteuren verbessern, déi sozioekonomesch Struktur stärken an déi ländlech Identitéit an den Dierfer festegen.

Finanzéierbar Moosnamen

■ Coursen, Seminären, Workshoppen a Berodung fir lokal Acteuren

Geschenkkorb, O.Götz

©LEADER Möllerdall

Nohalteg- sozioekonomesch Aktivitéiten a Vermaartung vu regionale Produkter

Art.87

Zil

Schafe vu gëeegente Strukturen fir d'Ënnerstëtzung vun nohaltege wirtschaftlechen Aktivitéiten an den Dierfer a fir d'Vermaartung vu regionale Produkter.

Finanzéierbar Moosnamen

Nohalteg sozioekonomesch Aktivitéiten (Art.87 1°)

- **Schafung vun nohaltegen sozioekonomeschen Aktivitéiten:**
 - Innovativ Initiativen, déi zu der Diversifizéierung vun der nohalteger, sozialer a solidarescher Wirtschaft bäidroen
 - Strukturen an deenen sech nei Entreprises an der Startphas usidele kënnen
 - Ariichtunge fir Empfangs- a Begleetstrukture fir nei Entreprises
 - Ariichten vun Co-Working Spaces

a Vermaartung vu regionale Produkter (Art.87 2° & 3°)

- **Iwwerdaachte Maarthale fir mindestens 5 Händler**
- **Verkaufsplaze fir Liewensméttel oder handwierklech Produkter**
 - min. 30% regional Produkter

Gemengen

Gemengengesyndikater

All Persoun

NEI

©mario_luengo op Freepik

Gefierer fir d'Vermaantung vu Landwirtschaftleche Produkter

Art.88

Zil

Ënnerstëtzung vun aktive Bauere bei
der Uschafung vu Gefierer fir de
Verkaf vu landwirtschaftleche
Produkter aus Eegenproduktioun.

Finanzéierbar Moosnamen

NEI

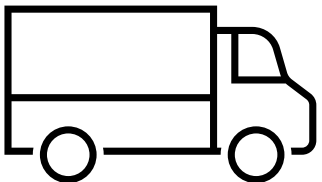
Uschafung vun engem Gefier (max. 3,5 Tonnen) fir d'Vermaartung vu **landwirtschaftleche Produkter**

→ **min. 50% aus eegener Produktioun**

→ Muss eng vun de folgende Bestëmmungen erfëllen:

→ **Speziell Equipement**, wéi z.B. Killwon oder eng Verkafsthéik

→ Notze fir d'Vermaartung vu landwirtschaftlechen Produkter op **Mäert oder Foiren** (mind. 10 mol pro Joer, während 7 Joer)

NEI

Biergerbedeuelegungsprojeten

Art.89

Zil

Bierger bei der Ausaarbechtung vu kommunale Projeten matabannen

Lokaalt Wëssen mobiliséieren an aktiv Matgestaltung vum Æmfeld

Besichtegung vu Best Practice Projeten am In- oder Ausland

©GAP

Finanzéierbar Moosnamen

Organisation vu Biergerbedeelegungen → Projet an/oder spezifescht Thema

WEEN ASS ELIGIBEL?

Grondversuergung vun der Landbevölkerung	Gemengen	Gemengengesyndikater	A.S.B.L.	
Fräizäit-, Kultur- an Tourismusinfrastrukturen an -richtungen	All Persoun	Aktiv Baueren	Gemengen	Gem.SI
Konservéieren an Opwäerten vum Kultur- an Naturierwen	All Persoun	Gemengen	Gem.SI	
Kreatioun vu pädagogeschen Empfangsstrukturen vun aktiven Baueren a Mikro-Entreprise	Mikro-Entreprise	Aktiv Baueren		
Berodung a Weiterbildung am Kontext vun der Duerfentwécklung	All Persoun	Gemengen	Gem.SI	
Nohalteg sozio-ekonomesch Aktivitéiten an Infrastrukturen am Kontext vun der Vermaartung vu regionalen Produkter	All Persoun	Gemengen	Gem.SI	
Gefierer fir d'Vermaartung vu landwirtschaftleche Produkter	Aktiv Baueren			
Biergerbedeelegungsprojeten	Gemengen			

Allgemeng Konditiounen 2023-2027

D'Demande d'aide muss virum Ufänke vum Projet agerecht ginn

Biergerbedeelegung am Virfeld bei Projeten vu Gemengen oder Gemengesyndikater

Max. 5.000 €/m² fir Surface créée

D'Demande de paiement muss innerhalb vun 3 Joer nom Datum vun der Zouso agerecht ginn

D'Projete mussen accessibel si fir de Public

Alentouren, Terrassen a Parkingen sinn eligibel (incl. am Projet)

Ausser bei de Gemenge/Syndikater muss den Investor och den Exploitant vum Projet sinn

Étude de rentabilité bei gewënnbringende Projeten

D'Materialien solle sech dem lokale Charakter upassen

Käschte fir de Kaf vun Immobilien, Eegenleeschtung, Personalkäschten a Frais de fonctionnement/entretien gi net ënnerstëtzt

Investissementen müssen während 10 Joer fir hiren initialen Zweck genotzt ginn, ausser fir thematesch Ausstellungen

Gefierer müssen 7 Joer fir hieren Zweck genotzt ginn

Occasionsmaterial ass eligibel

TTC fir all Gemengeprojet

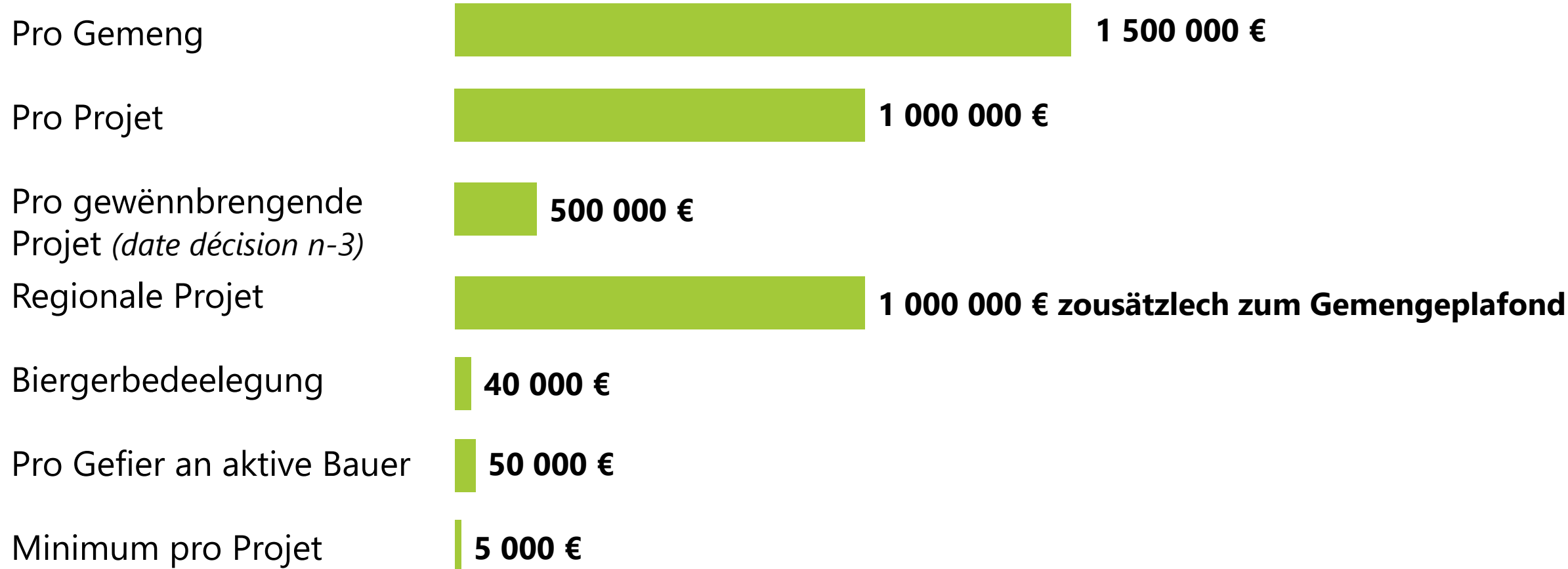

PLAQUES EXPLICATIVES

- Plaque explicative op all
Infrastrukturprojet
- Logo vum Ministère op all
Informationens- an
Promotiounsmaterial

PLAFONDS D'INVESTISSEMENT 2023-2027

*limite des fonds budgétaires disponibles: 20 mio. €

TAUX D'AIDE

40%

Art.82

Art.83

Art.84

Art.85

Art.86

Art.87

Art.88

Grondversuergung vun der ländlecher Bevëlkerung, Fräizäit-, Kultur- a Tourismusinfrastrukturen an -ariichtungen, Erhalen a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine Schafung vu pädagogeschen Empfangsstrukturen Berodung a Weiderbildung am Kontext Duerfentwécklung, Nohalteg sozioekonomesch Aktivitéiten a Vermaartung vu regionale Produkter Gefierer fir d'Vermaartung vu landwirtschaftleche Produkter

50%

Art.89

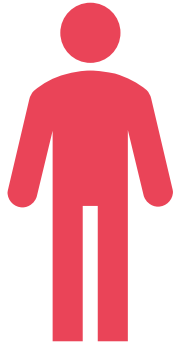
Biergerbedeelegung

20%

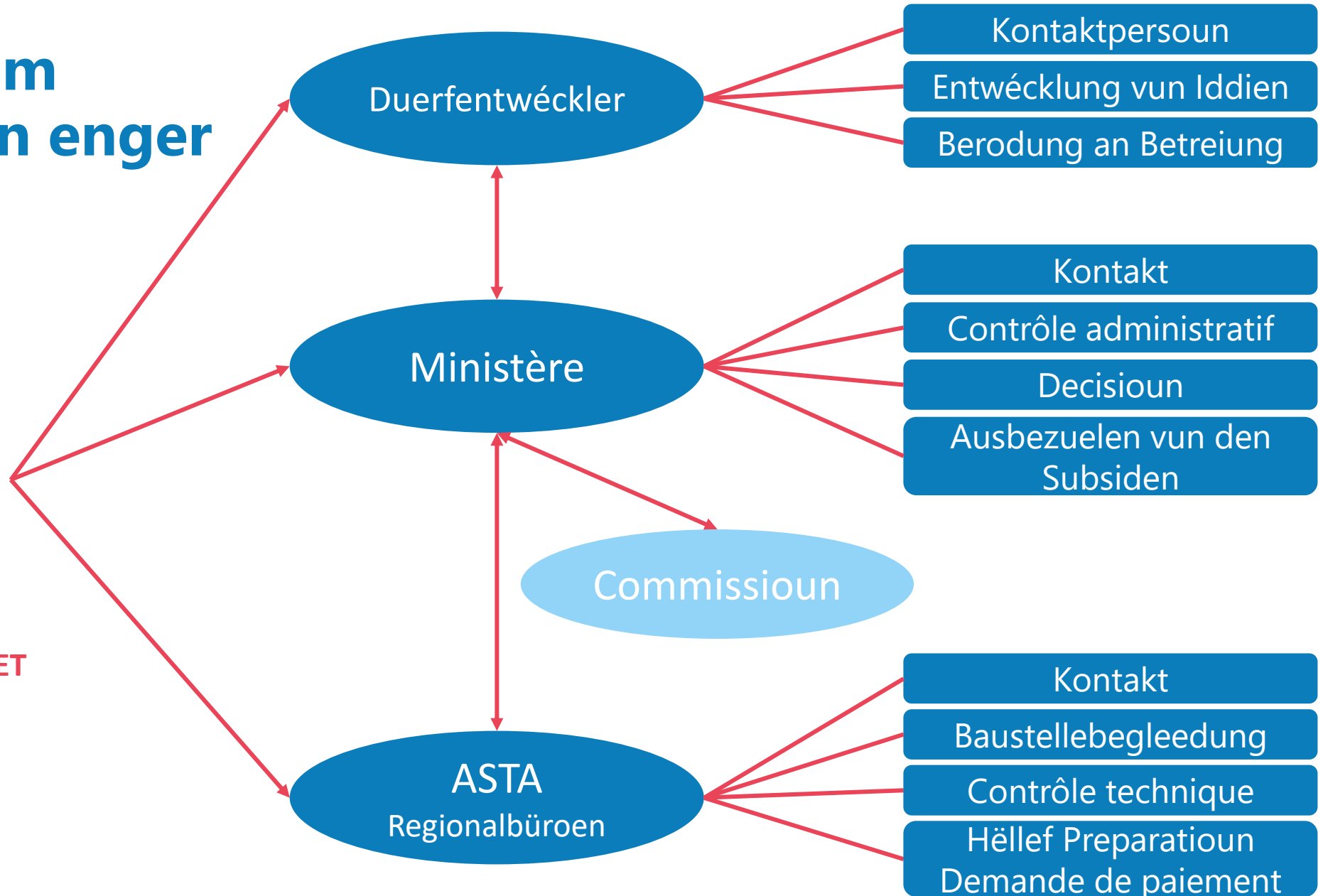
Art.83

Renovatioun a Schafung vun touristesche Wunnengen beim aktive Bauer, Wénzer a Gäertner.

Acteuren am Prozess vun enger Demande

PORTEUR DE PROJET

Projet "Al Molkerei" zu Schous an der Gemeng Fëschbech

présentéiert vum Här Buergermeeschter Lucien Brosius

1. Ausgangssituatioun

- *Alt Hierdenhaus, duerno Molkerei*
- *Gebai gëtt vun de Veräiner genotzt*
- *Gebai hat e gewëssenen Alter*
- *Säit den 80er Joren si keng Renovatioune méi gemaach ginn*

2. Biergerbedeelegung

- *Jugend aus dem Duerf*
- *Iddien, Wünsch an Besoinen vun den Bedeelegten*
- *Décisioun*
 - *Wat gëtt gemaach*
 - *Aufgabeverdeelung*

3. Wat huet de Projet kascht?

- Montant devis: **130.000€ ttc**
- Montant d'investissement: **96.956,50 € ttc**
- Montant subside MA: **33.430,05 €**

4. Wéi ass d'Resonanz?

- *Ze Fouss a mam Velo accessibel*
- *Wéchentlechen Treffpunkt fir d'Jugend*
- *Räsonabelt Investissement fir en excellent Resultat*

Lokal Projeten aus der Gemeng Parc Housen

Centre Culturel "A Sputz" zu Näidsen

1. Ausgangssituatioun

- Intensiivt Veräinsliewen zu Näidsen
- Alen Treffpunkt baufälleg

Centre Culturel "A Sputz" zu Näidsen

2. Biergerbedeelegung

- Associatioun 100 PRO Näidsen
- Iddien, Wënsch an Besoinen vun den Bedeelegten
- Kooperatioun mat der APEMH (Wunnstruktur fir 16 Leit mat Behënnerung - inklusive Charakter)
 - gemeinsam Hackschnitzelheizung mat Holz aus Gemengebëscher
 - PV-Anlag mat Stroumproduktioun fir Eegeverbrauch vun deenen zwee Gebaier

Centre Culturel "A Sputz" zu Näidsen

3. Wat huet de Projet kascht?

- Montant devis: **1.363.000,00 € htva**
- Montant éligible: **482.560,00 € htva**
- Subside MA: **193.024,00 €**

Centre Culturel "A Sputz" zu Näidsen

4. Wéi ass d'Resonanz?

- Lokal Fester: Neijoersparty, Kannerfuesent, Buergebrennen, Klibberen, 1. Mee
- After-Work & Kiermesbal
- Réuniounen, Konferenzen, Liesowender,...
- Familljefester

Transformatioun vun der aler Pompjeeskasär an eng Salle de rencontre zu Konstem

1. Ausgangssituatioun

- Aalt Gebai vun den Veräiner gouff verkaaft, neien Treffpunkt gouf gebraucht
- Méi Plaz fir d'Veräiner gebraucht
- Plaz am Pomjeesbau

Transformatioun vun der aler Pompjeeskasär an eng Salle de rencontre zu Konstem

2. Biergerbedeelegung

- Comitéen vun de Veräiner (Amicale Pompjeeën, Jeunesse, Sportsfrënn)
- Opruff un d'Veräiner: Virschléi, Iddien a Wënsch
- Entwécklung an Zesummenstellung vum Konzept

Transformation vun der aler Pompjeeskasär an eng Salle de rencontre zu Konstem

3. Wat huet de Projet kascht?

- Montant devis: **247.940,00 € htva**
- Montant décompte: **123.340,92 € htva**
- Subside MA: **49.336,37 €**

Transformatioun vun der aler Pompjeeskasär an eng Salle de rencontre zu Konstem

4. Wéi ass d'Resonanz?

Réigelméisseg Notzung als gemeinschaftleche Veräinslokal duerch d'Sportsfrënn Konstem-Holztem, Amicale Pompjeeën Konstem-Holztem, Jeunesse Konstem-Holztem, Fraen a Mammen Konstem-Holztem

→ PV-Anlag

→ Uschloss un eng nei zentral Hackschnitzelheizung (en cours)

Begéignungsplaz “Bei der Kiirch” zu Wuelessen

1. Ausgangssituatioun

- Bevëlkerungswuestem vu jonke Stéit an den leschte Joren
- Et huet eng Plaz gefeelt, wou d’Kanner zesummen spille an wou d’Elteren sech begéinen kënnen
- Wonsch fir déi 3 Deeler vum Duerf zesummenkréien
- Initiativ fir integrative Projet

Begéignungsplaz “Bei der Kiirch” zu Wuelessen

2. Biergerbedeelegung

- Bierger vu Wuelessen, Schoulkanner, Naturpark,
- Zil:
 - Spillplaz fir all Alter
 - Natur erliewen
 - Uebstbeem aus dem bestoenden Bongert erhalen

Begéignungsplaz “Bei der Kiirch” zu Wuelessen

3. Wat huet de Projet kascht?

- Montant décompte: **53.499,08 €**
- Subside MA: **21.399,63 €**
- Eegenleeschtung vun den Gemengenaarbechter

Begéignungsplaz “Bei der Kiirch” zu Wuelessen

4. Wéi ass d’Resonanz?

Schéi Spillplaz, déi ganz vill vun de Leit genotzt gëtt – och als gesellschaftlechen Treffpunkt am Duerf

E puer Projeten aus de leschte Joren...

Grondversuergung vun der Landbevëlkerung

Neibau vun engem Festsall zu Tratten, Gemeng Wëntger

Grondversuergung vun der Landbevëlkerung

Duerftreff an der fréierer Schoul zu Sir, Gemeng Bauschelt

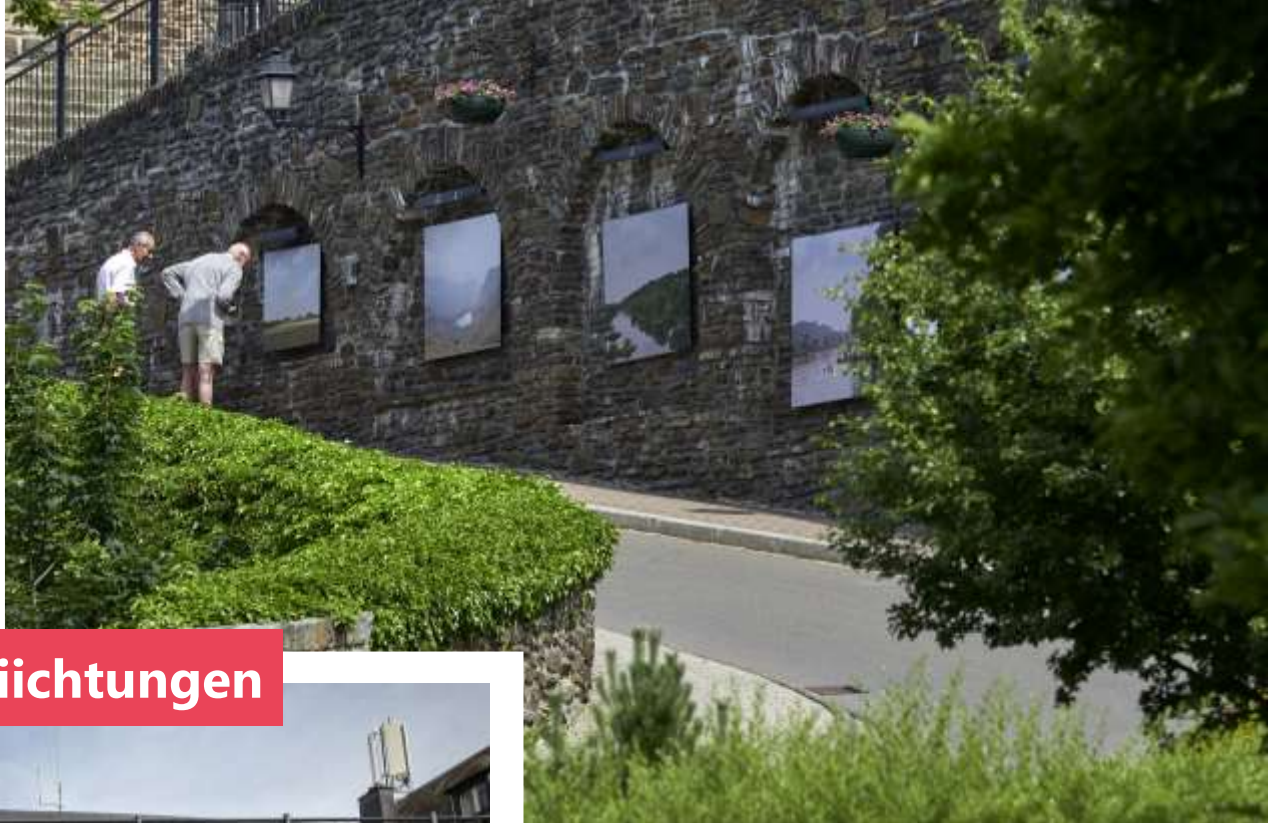

Fräizäit-, Kultur- a Tourismusinfrastrukturen an -ariichtungen

Amenagement vun der Promenade de la Moselle zu Gréiwemaacher

Fräizäit-, Kultur- a Tourismusinfrastrukturen an -ariichtungen

Cité de l'Image zu Clärref

Fräizäit-, Kultur- a Tourismusinfrastrukturen an –ariichtungen +
Erhalten a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine

**Amenagement vun Alentouren a Virstellungsraum
Ramborn Cidrerie zu Bur, Gemeng Rouspert-Mompech**

Erhalten a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine

Klouschtergaart Peppeng, Gemeng Réiser

Erhalen a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine

Gemeinschaftsgaart zu Rued-Sir, Gemeng Betzder

**Grundversuerung vum der Landbevölkerung
+ Erhalten a Verbessere vum Kultur- an Naturpatrimoine**

**Bau vum engem Treffpunkt an enger Zone de loisirs mat
Alentouren „Eng Plaz fir All“ zu Pëtschend**

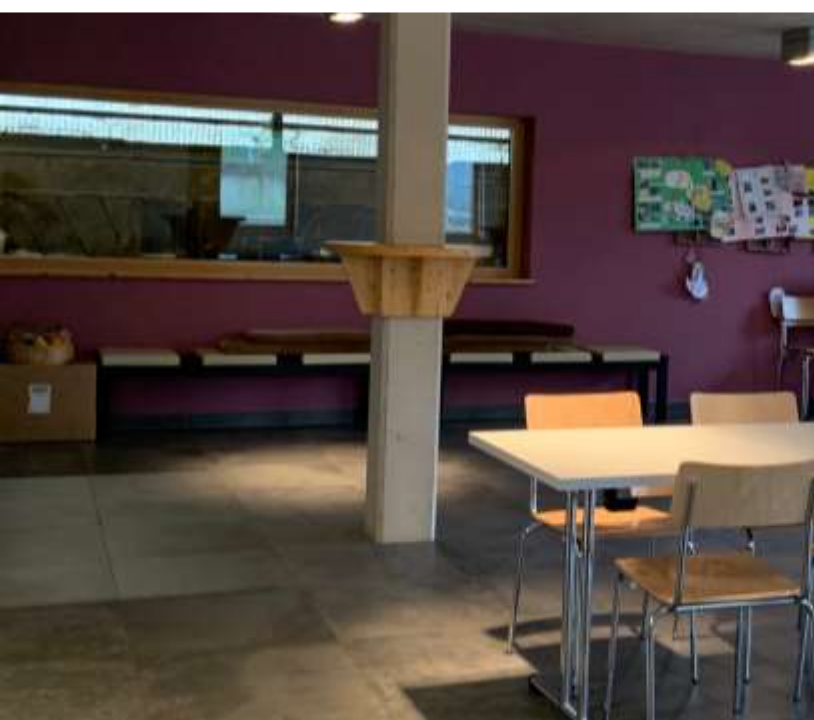
Schaffung vu pädagogeschen Empfangsstrukturen vu Baueren a Mikro-Entreprises

Ferme pédagogique Akerblumm zu Waldbëlleg

Schaffung vu pädagogeschen Empfangsstrukturen vu Baueren a Mikro-Entreprise

Ferme pédagogique Duhr-Merges zu Nidderdonwen

LEADER
LËTZEBUERG

The logo graphic for LEADER Lëtzebuerg consists of three overlapping circles in shades of green and yellow, with a small yellow circle to the left.

Cofinancé par
l'Union européenne

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

DEFINITIOUN & ZILER

- Europäesch Initiativ fir d'Entwécklung vum ländleche Raum
- Gëtt vum Landwirtschaftsministère koordinéiert

- **Ziler:**
 - Mënsche mat Iddien zesummebréngen, beroden an ënnerstëtzen
 - Net a Steng an a Maueren investéieren, mee an d'Mënschen

Liaison
Entre
Actions de
Développement de l'
Economie
Rurale

LEADER 2023-2029

Menschen. Gestalten. Regionen.

Förderberodung

Innovationshub

Netzwerkarbeit

LEADER
LËTZEBUERG

Cofinancé par
l'Union européenne

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

7 GRONDRINZIPIE VU LEADER

1. Bottom-up

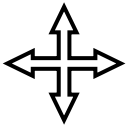
2. Partnerschaft

3. Innovatioun

4. Lokal Entwécklungsstrategie

5. Multisektoral

6. Kooperatioun

7. Vernetzung

FÖRDERPERIODEN A LEADER-REGIOUNEN

LEADER I
1991-1993
1 Regionen

LEADER II
1994-1999
2 Regionen

LEADER+
2000-2006
4 Regionen

LEADER
2007-2013
5 Regionen

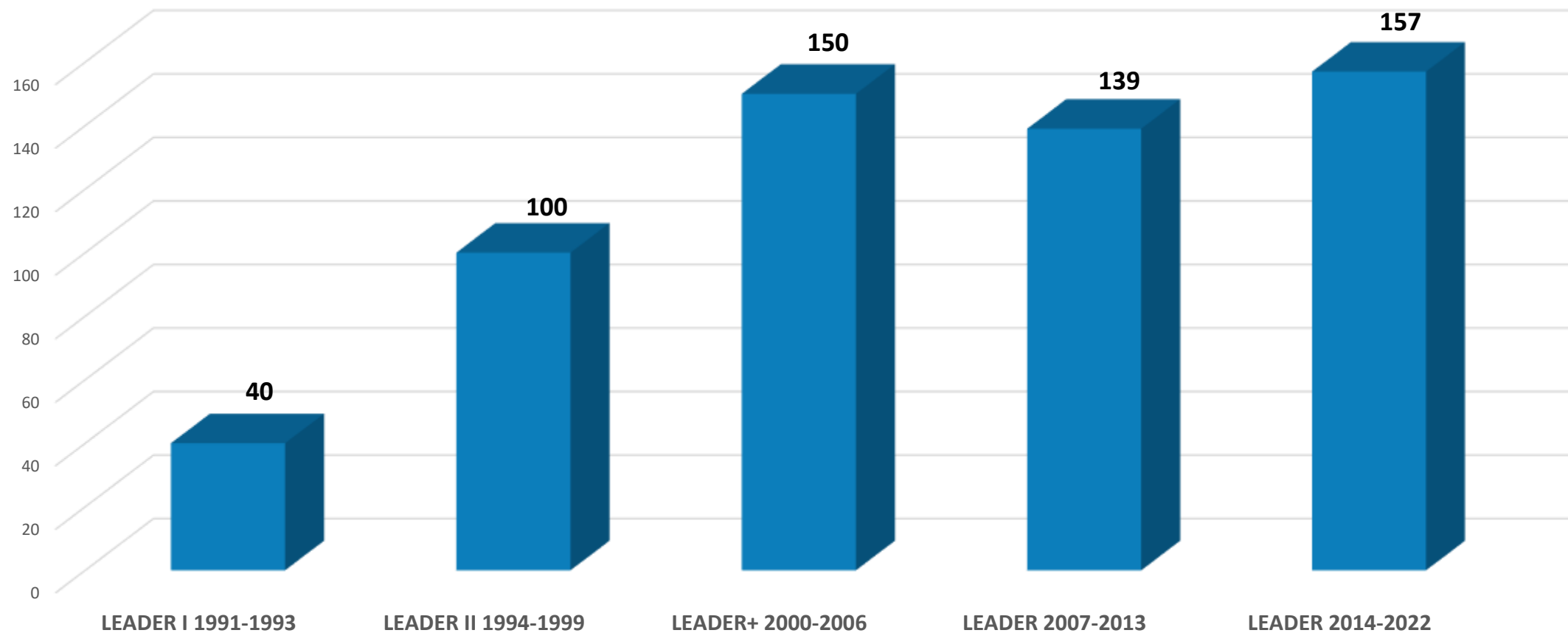
LEADER
2014-2022
5 Regionen

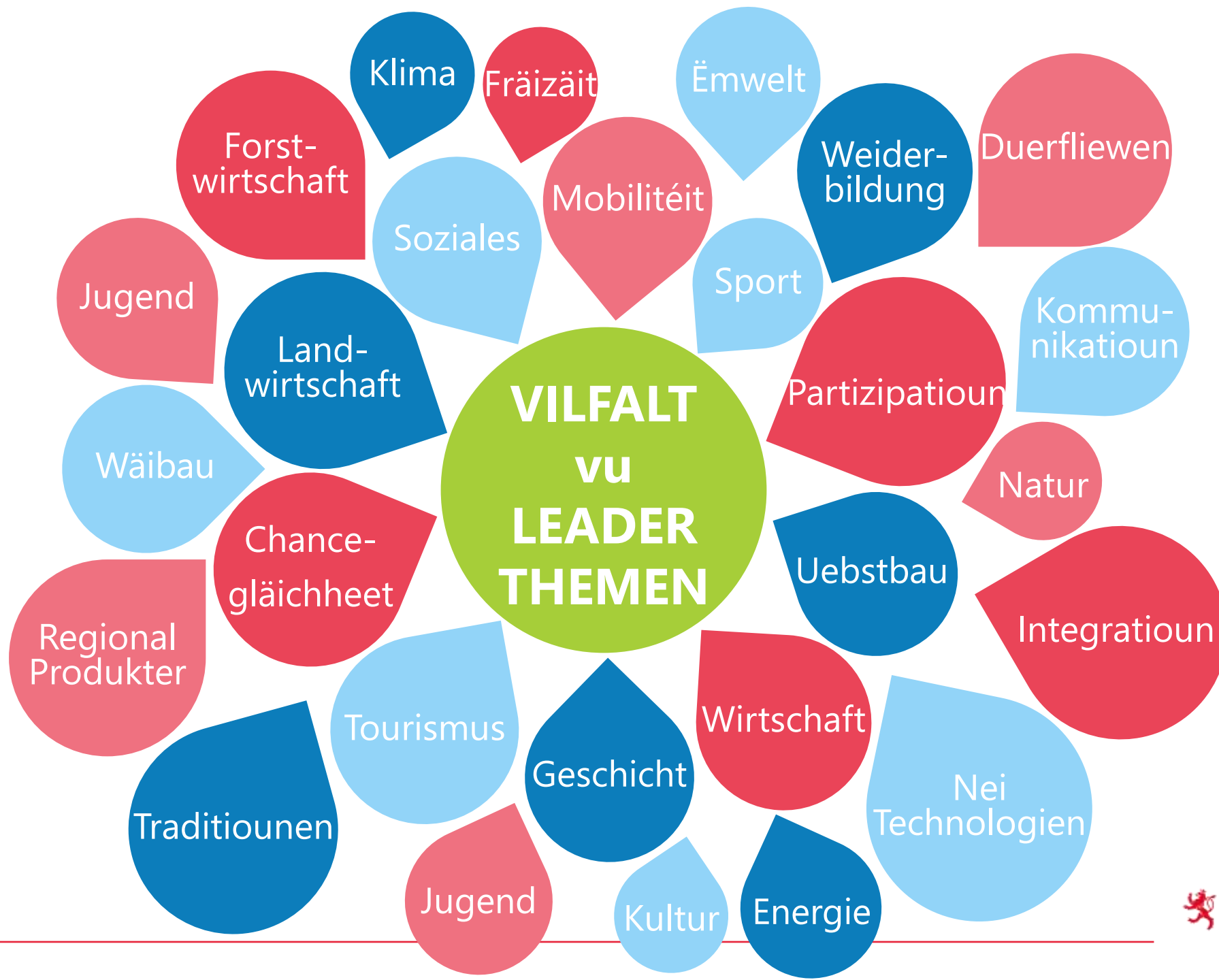
LEADER
2023-2029
5 Regionen

LEADER-PROJETSZUELEN

Total 1991-2022: 586 Projekten

LEADER-REGIOUNEN 2023-2029

61 Gemengen

16 weider öffentliche Partner

115 Privatorganisationen

TOTAL: 192 Partner

LEADER
ÉISLEK

LEADER
MËLLERDALL

LEADER
WËLLE WESTEN

LEADER
ZENTRUM WESTEN

LEADER
MISELERLAND

LEADER 2023-2029: MOOSSNAMEN

- **Lokal a regional Projeten** (taux d'aide: 71%)
- **Kooperatiounsprojeten**
 - Preparatioun (taux d'aide: 100%)
 - interregional Kooperatioun (taux d'aide: 74%)
 - transnational Kooperatioun (taux d'aide: 81%)
- **Frais de fonctionnement an d'animation** (taux d'aide: 67%)
Responsable-Gestionnaire (taux d'aide: 70%)

Mir sinn uewen

- **Label “vum Séi”**
 - LEADER I
- **Éislek – Mir sinn uewen**
 - LEADER 2014-2022

- **Mullerthal Trail**
 - LEADER+
- **Super Senior**
 - LEADER 2014-2022

EXPERIENCE
PEOPLE & CULTURE

- **Slow Trips**
 - LEADER 2014-2022
- **Sozialwierkstat – Schirmprojet**
 - LEADER 2014-2022

Histo School

LEADER
ZENTRUM WESTEN

- **HistoSchool**
 - LEADER 2014-2022
- **Guttland.Trails**
 - LEADER 2014-2022

- **Rent a Bike Miselerland**
 - LEADER+
- **Wine Taste Enjoy Moselle**
 - LEADER 2007-2013

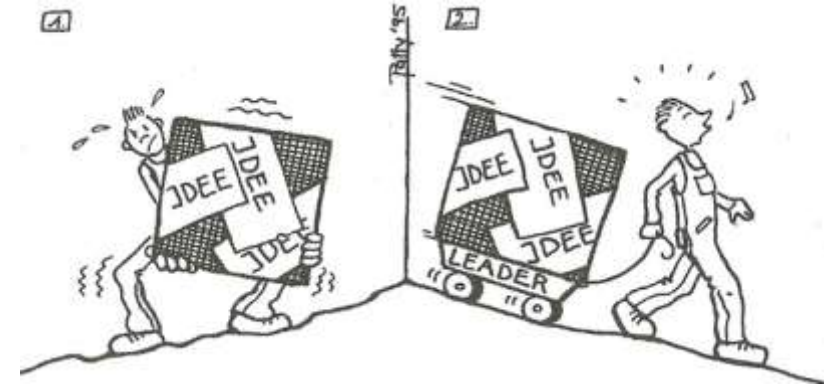

INTERREGIONAL PROJETEN

- **Landakademie**
 - LEADER+
- **Fro de Bauer**
 - LEADER 2014-2022

WAT BRENGT LEADER DE GEMENGEN?

- **Multisektoral, regional** Partnerschaft
- Iddien- an Erfahrungsaustausch op **regionalem, interregionalem** an **transnationalem** Niveau
- Finanziell Ënnerstëtzung fir **innovativ Projeten** ze realiséieren
- Schafe vun neien **Aktivitéiten, Offeren** a **Perspektiven** fir lieweg ländlech Regionnen
- **Berodung** an **Ënnerstëtzung** bei der Projetsëmsetzung vum regionale LEADER-Büro (2,5 Posten)
- Viraussetzung: **perséinlechen Engagement** vun den Acteuren

CHARGÉS DE MISSION “DÉVELOPPEMENT VILLAGEOIS” (DUERFENTWÉCKLER)

Haaptmissiounen:

- Begleedung vu Biergerbedeelegungsprojeten
- allgemeng Berodung fir d'Projeten vum Développement rural

Virdeeler:

- méi Präsenz um Terrain
- Verstärkung fir d'LEADER-Büroen
- méi enk Zesummenaarbecht Duerfentwécklung-LEADER

AARBECHTSGEBIDDER VUN DE DUERFENTWÉCKLER

LEADER-REGIOUN

Éislek

GEMENGEN

17

Möllerdall

16

plus Bettendorf, Erpeldange,
Schieren

Miselerland

15

plus Biver, Junglinster,
Dalheim

Wëlle Westen

15

plus Colmar-Berg, Lintgen,
Lorentzweiler, Steinsel, Niederanven

Zentrum Westen

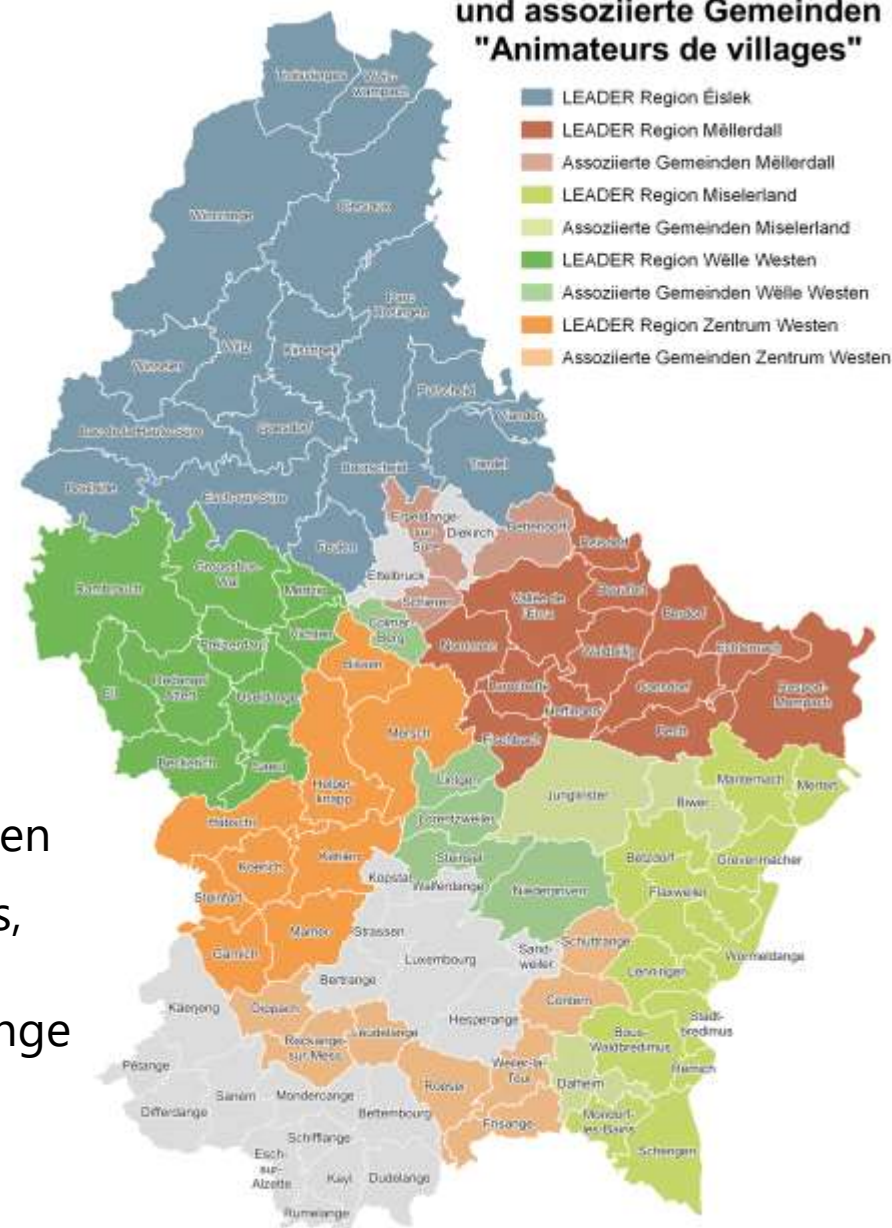
16

plus Dippach, Reckange-sur-Mess,
Leudelange, Roeser, Frisange,
Weiter-la-Tour, Contern, Schuttrange

TOTAL

79

LEADER Regionen 2023-2029 und assoziierte Gemeinden "Animateurs de villages"

Verwaltung für technische Dienste der Landwirtschaft (ASTA) im Dienst der Gemeinden

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

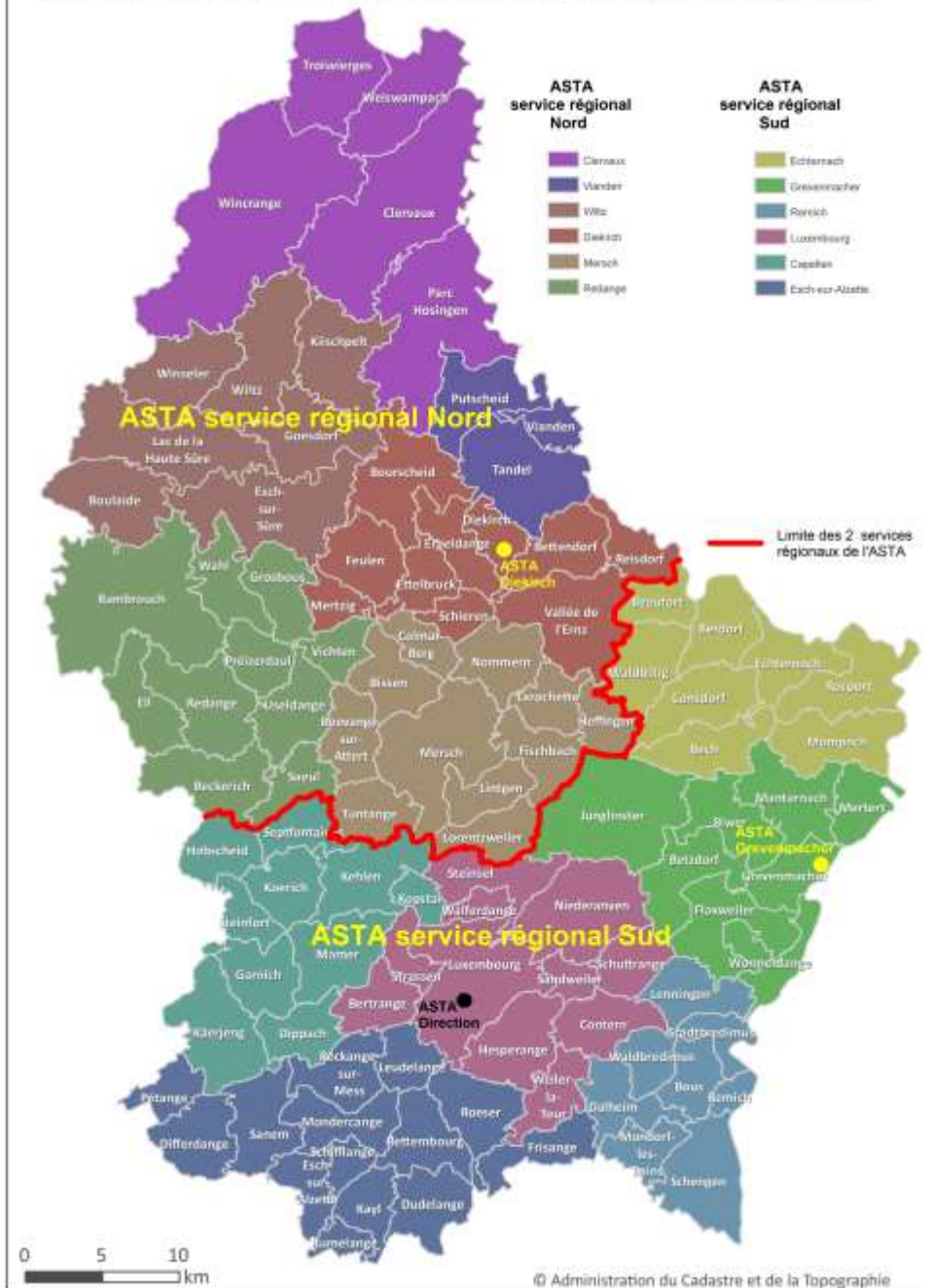
Administration des services techniques
de l'agriculture

Yves Mersch
Marc Weydert

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

Répartition territoriale des 2 services régionaux de la division du génie rural de l'Administration des services techniques de l'agriculture

Regionale Aufteilung

Regionale Dienststelle Norden mit Sitz in Diekirch

6 Kantone

44 Gemeinden

1.381,20 km² Gesamtfläche

Regionale Dienststelle Süden mit Sitz in Grevenmacher

6 Kantone

56 Gemeinden

1.205,30 km² Gesamtfläche

Übersicht

1. Dienstleistung im Bereich Dorfentwicklung

2. Feld- und Weinbergwege

- Verschiedene Bauarten und zugehörige Bauwerke
- Ablauf eines Projektes (administrativ und technisch)

3. Syndikatswege

4. Wasserleitungen in Viehpferchen

2. Feld- und Weinbergwegenetz

- **Feldwege dienen der Erschließung / Erreichbarkeit von landwirtschaftlich genutzten Parzellen sowie dem Zugang zu den außerhalb der Dörfer gelegenen Bauernhöfen.**
 - **Mischnutzung: Holzabfuhr, Naherholung, Fahrradwege**
 - **Feldwege sind im Besitz der Gemeinden oder landwirtschaftlichen Syndikatsgenossenschaften.**
1. Grünwege (Erdwege)
 2. Schotterwege
 3. Spurbahnwege
 4. Geteerte Wege
 5. Asphaltierte Wege
 6. Asphaltierte Wege mit Splitt überzogen
 7. Betonwege
 8. Ableiten von Oberflächenwasser
 9. Furten
 10. Instandsetzung von Böschungen / Stützmauern mit Zyklopensteinen
 11. Instandsetzung von Stützmauern mit Mauersteinen
 12. Instandsetzung von Trockenmauern
 13. Instandsetzung von Hangrutschungen
 14. Instandsetzung von Brücken
 15. Instandsetzung von kleinen Durchlässen
 16. Planung und Bau von lokalen Fahrradwegen
 17. Ablauf eines Projektes (administrativen, technisch)

1. Grünwege (Erdwege)

2. Schotterwege

Auskoffnung : Tiefe 50 cm

- Tragschicht : 60/120 (25 cm) + 0/50 (20 cm)
- Deckschicht : 0/16 (6 cm)

Querneigung : 2 – 3 %

Verdichtung der Trag- und Deckschicht

Genehmigung : Umwelt

3. Spurbahnwege

Auskoffnung : Tiefe 20-50 cm

- Tragschicht : 0/16 oder 4/8 (4-6 cm)
- Spurbahnplatten : 97 / 95 / 16,5 cm
100 / 100 / 16,5 cm
- Auffüllen zwischen den Platten und des Seitenraumes : 0/16 (16 cm)

Verdichtung des Auffüllmaterials

Vorteile:

- hydraulisch
- ökologisch (Ökopunkte)
- wenig Unterhalt

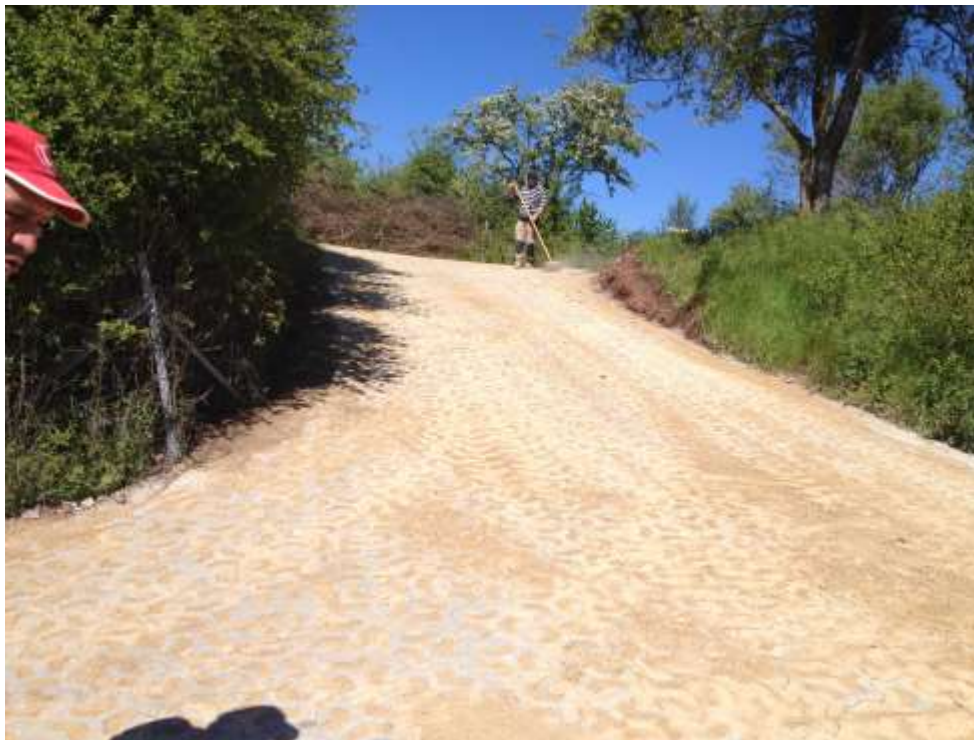
Nachteil:

- höhere Kosten (Förderung: +10%)

Genehmigung : Umwelt

Rasenverbundstein

4. Alte asphaltierte und geteerte Wege

Problematik: PAK-haltig

- RGD 2020: Analysen
- Entsorgung, Kaltrecycling

5. Asphaltierte Wege

2 Schichten Asphalt:

- Binderschicht : EB 16 L (4 – 6 cm)
- Deckschicht : EB 11 R2 oder EB 16 R2 (4 – 5 cm)

Auffüllung und Verdichtung des Seitenraumes :

- Boden
- Naturstein Steinbruch: 0/16, 0/45

6. Asphaltierte Wege mit Splitt überzogen

Befreiung der bestehenden Fahrbahn von Staub, Schmutz und losen Bestandteilen

- Anspritzen mit Bitumen : 2 kg/m^2
- Splittschicht : $4/8$ (20 kg/m^2)

Verdichtung der Splittschicht

EAF-Splitt

Vorteile:

- Kostengünstiger als Asphalt
- Griffigkeit
- Integration Landschaft (Natur-Splitt)

Natur-Splitt

Nachteile:

- Komfort
- Loser Splitt, Bitumen fließt (Sommer)

7. Betonwege

Auskoffnung : Tiefe 40 cm

- Tragschicht : 0/50 (20 cm)
- Plastikplane
- Fahrbahn : Beton C 30/37 (18 cm)
- Dehnungsfuge (alle 5 Meter)

Vorteile:

- Langlebig, wenig Unterhalt
- Griffigkeit

Nachteil:

- kostenintensiv

Genehmigung : Umwelt

8. Ableiten von Oberflächenwasser

- Entwässerungsrinne (Beton oder Natursteinpflaster)
- Straßenablauf mit Schacht (alle 20 – 30 Meter)
- Rohr DN 300

Genehmigung : Umwelt

Wasserwirtschaft (Rohr in Bach)

Wichtig:

- Unterhalt von Gräben und Verrohrungen (Einfahrten)
- Abtragen von Seitenstreifen

Förderfähig !

9. Furten

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft

10. Instandsetzung von Böschungen / Stützmauern mit Zyklopensteinen

- Fundament : 0/50 (30 cm)
- Zyklopensteine : 100 cm / 60 cm / 40 cm
- Hinterfüllung auf einer Breite von 20 – 30 cm : 0/50

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft
(angrenzend an Gewässer)

- Fundament : Beton C20/25 (20 cm)
- Mauersteine (40 cm / 30 cm / 15 cm) in Zementmörtel (nicht sichtbar)
- Hinterfüllung auf einer Breite von 10 – 15 cm : 0/50

11. Instandsetzung von Stützmauern mit Mauersteinen

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft
(angrenzend an Gewässer)

12. Instandsetzung von Trockenmauern

Genehmigung : Umwelt

13. Instandsetzung von Hangrutschungen

- Stahlgitterelement -Distanzhalter (Tensar)
- Geogitter
- Verfüllung in Schichten
- Nicht sichtbar / sichtbar (Kokosmatte, Begrünung)

Genehmigung : Umwelt

14. Instandsetzung von Brücken

- Fundament : Beton C20/25 (min 20 cm)
- Mauersteine (40 cm / 30 cm / 15 cm) in Zementmörtel verfugt
- Verlegung von Zyklopensteine in die Böschung

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft

15. Instandsetzung von Gewölbebrücken

16. Instandsetzung von kleinen Durchlässen

Ersetzen eines Rohres durch eine rechteckige Sektion

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft

**Ersetzen durch rechteckiges
Betonfertigelement.**

Genehmigung : Umwelt
Wasserwirtschaft

Vorteile:

- Kostengünstiger
- Kürzere Bauphase

17. Planung und Bau von lokalen Fahrradwegen

- Die lokalen Fahrradwege führen meistens über bestehende Feldwege

Anschluss an nationales Radwegenetz:

- Zusätzliche Förderung: - *Bautenministerium: 30 %*
- *evtl. Tourismusministerium*

Ablauf eines Projektes von der administrativen sowie der technischen Seite

- Liste mit Überblick der verschiedenen instand zusetzenden Feldwege (1. Juli)
- Vor Ort Besichtigung
- Projekt – Kostenvoranschlag und Pläne (Analyse PAK, Geländeaufnahme, Hydraulik, Statik)
- Anfrage (wenn nötig) der Genehmigungen (Umweltministerium (Ökobilanzierung), Wasserwirtschaftsamt, Straßenbauverwaltung)
- Genehmigung des zuständigen Gemeinderates sowie Antrag der Beihilfe
- Genehmigung des Projektes durch den Landwirtschaftsminister
- Erteilte Genehmigungen (Umweltministerium, Wasserwirtschaftsamt, Straßenbauverwaltung)
- Ausschreibungsunterlagen (Bordereau,.....)
- Vergabe der Arbeiten an die Baufirma mit dem niedrigsten Angebot (Schöffenrat)
- Bauaufsicht der Arbeiten
- Aufmessung
- Abrechnung
- Ausbezahlen der Beihilfe

Beihilfe:

- **30 %** der Abrechnung (TTC) und maximal die Summe des genehmigten Kostenvoranschlages
- **40 %** Spurbahnweg

Neu: Maßnahmen für Kompensierung von Biotopen förderfähig.

- Nicht versiegelter Feldweg = Biotop (2018)
 - unbefestigt -> befestigt
 - befestigt -> versiegelt
 - unbefestigt -> versiegelt

3. Syndikatswege

- Erd-, Schotter-, geteerte, Asphaltwege
- Unterhalt oft durch die Gemeinden
- Katasternummer (Syndikatsgenossenschaften)
- Gesetz 1883
- ASTA: Archiv + Beratung

4. Wasserleitungen in Viehpferchen

- ASTA: Gründung Syndikatsgenossenschaften, Projekt, Archiv, Beratung
- Gemeinden: Hauptzähler

MERCI

fir Är Opmierksamkeet!

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Agriculture,
de l'Alimentation et de la Viticulture

KONTAKT

MINISTERE DE L'AGRICULTURE, DE L'ALIMENTATION ET DE LA VITICULTURE

Direction du
Développement rural
Duerfentwécklung

drural@ma.etat.lu

Tel: 247-72525

ASTA-Regionale Dienststelle

Norden in Diekirch

Marc Weydert

marc.weydert@asta.etat.lu

Tel: 45 71 72 – 361

8, route d'Ettelbruck

L-9230 Diekirch

ASTA-Regionale Dienststelle

Süden in Grevenmacher

Yves Mersch

yves.mersch@asta.etat.lu

Tel: 45 71 72 – 381

40, rue de l'Eglise

L-6720 Grevenmacher

